

Danmark overser de nyblinde

Når man er vant til at have et fint og godt syn, har man sjældent en forestilling om, at man kan miste denne livsvigtige sans. For mange nyblinde er det derfor et chok at miste synet som voksen eller ældre, idet man bliver fuldstændig handicappet og afhængig af andre for at kunne klare sig hjemme og ude og for at kunne bevæge sig og færdes. Alligevel bliver blinde ikke opfattet som bevægelsehandicappede og får derfor heller ikke tilbudt hjælp på samme måde som andre handicappede.

• Af Charlotte Søllner Hernø
csh@raskmagasinet.dk

Når man mister synet helt eller delvist, kræver det tilpasning og tilvænning til en ny livssituation, hvor man bogstaveligt talt ikke længe kan se nogen i øjnene og iagttage noget i verden, ligesom man ikke længere kan kommunikere med øjnene.

Selv om det i høj grad er ældre, der får synshandicap, så rammer blindhed eller synsnedsættelse også voksne, idet 3 % af befolkningen i alderen 16-64 år har den alvorlige funktionsnedsættelse.

Dansk Blindesamfund, DBS, tilbyder kurser, hjælp og rådgivning til borgere, som er blevet blinde eller så svagtseende, dvs. ser under 10 % af normalt syn, at der er tale om et reelt synshandicap, men ikke alle bliver gjort opmærksom på muligheden via fx øjenlæge eller synscentral og nogle er muligvis ikke interesserede, hvilket 'At mestre livet med et synstab', en nylig rapport udarbejdet af Center for Handicap og Bevægelsesfremme, Syddansk Universitet, ser som en mulig forklaring på, at langt fra alle får eller tager imod tilbud om hjælp fra DBS. Er man medlem af Dansk Blindesamfund, bliver man automatisk kontaktet af en lokal konsulent, men ikke-medlemmer kan også få hjælp, hvis de kontakter foreningen.

At være blind er et voldsomt og overset handicap

Når man er blind eller stærkt svagsynet, er man med stor sandsynlighed ikke i arbejde og har i væsentlig højere grad end befolkningen som helhed ikke anden uddannelse end en folkeskoleeksamen. Ifølge DBS er kun 12 % af Dansk Blindesamfunds medlemmer i beskæftigelse uden anden indtægt end løn fra arbejdspladsen, mod 57 % i alle handicapgrupper og ca. 80 % af alle danske voksne. Når der ses på uddannelsesmæssig baggrund har 32 % af hele befolkningen i alderen 18-40 år en folkeskoleeksamen som den højest gennemførte uddannelse, mens det tilsvarende tal for blinde og svagsynede personer er så højt som 56 %. Det kan så heller ikke undre, at 65 % af blinde eller stærkt svagsynede under 30 år modtager enten førtidspension eller kontanthjælp.

Omvendt ser det indlysende nok anderledes ud, når der er tale om nyblinde, idet denne gruppe afspejler gennemsnittet af befolkningen. Her er der således tale om en stor gruppe, der har behov for hjælp til at kunne fortsætte livet – blot uden synssansen i behold.

Dansk Blindesamfund tilbyder nyblinde ugekurser, et koncentreret forløb sammen med en gruppe personer i samme situation og hvor underviserne også har et synshandicap.

Instituttet for Blinde og Svagsynede, IBOS, et nationalt kompetence- og rehabiliteringscenter for mennesker med nedsat syn, beliggende i Hellerup i nærheden af København, tilbyder ligeledes kurser målrettet personer fra 18 år og opefter. Kurserne skal gøre den nyblinde klar til uddannelse og/eller beskæftigelse, og tilbydes derfor kun sjældent nyblinde ældre. Kurserne er takstfinansierede, hvilket vil sige, at man skal søge kommunen om bevilling.

Komplet udredning af problemer og behov på landets synscentraler

I alle landets regioner og kommuner er der såkaldte synscentraler, der har til opgave at hjælpe med en komplet udredning af problematikken for den enkelte samt foretage en vurdering af behovet for hjælp og hjælpemidler. Man kan også, hvilket typisk finder sted, få besøg af en synskonsulent i hjemmet, så hjælpemidler og vejledning ses i konkret sammenhæng med den nyblindes hverdag og virkelighed. Man kan selv henvende sig til den synscentral, der er i ens egen region eller kommune, bortset fra Københavns Kommune og på Frederiksberg, hvor henvendelse skal ske via kommunens jobcenter. Alle kommuner har en pligt til at tilbyde rehabilitering, når en borger får en synsnedsættelse. Det kan enten være i form af optiske hjælpemidler, dvs. specielle briller, lup, kikkert og eventuelt elektroniske forstørrelsesapparater, eller råd og vejledning i hvordan livet kan gå videre på trods af et synshandicap. Hvis man ikke længere kan klare et arbejde på normale vilkår, kan man eventuelt få tilbudt flexjob eller pension og skånejob.

Kommunerne tilbyder derimod ikke kurser for nyblinde, her er det alene DBS eller eventuelt IBOS, der tilbyder denne hjælp. Og til trods for, at man særligt som nyblind ikke er i stand til at bevæge sig uden for hjemmet ved egen hjælp, kan man alligevel så godt som aldrig benytte sig af flextrafikordningen, da det at være blind ikke anses for et bevægelsehandicap.

Endnu ikke udviklet procedure for koordination mht. rehabilitering

Det er Dansk Bindsamfunds klare opfattelse, at mange ældre blinde er isolerede i deres egne hjem, fordi de hverken kan få ledsagerordning – den bortfalder, når man fylder 67 år – eller kørselsordning, som kun 15 procent af kommunerne tilbyder. Det synes indlysende nok at være helt urimeligt, for ikke at sige umenneskeligt.

Den tidligere nævnte rapport 'At mestre livet med et synstab' nævner i øvrigt, at der ofte mangler en plan og en koordinerende indsats i kommunerne og at der mangler viden og indsigt omkring, hvad det betyder for et menneske at miste synet helt eller delvist. Det resulterer dels i lang sagsbehandlingstid og meget forskellige tilbud – eller afslag på ansøgning til hjælpemidler eller kurser – og kan yderligere betyde en ringere rehabilitering til skade for den synshandicappede:

“I en Vejledning om kommunal rehabilitering (2011) 13 fremhæves borgere med synstab/synsnedsættelse direkte som en målgruppe for rehabilitering, idet denne funktionsnedsættelse klart nok påvirker mulighederne for udførelse af aktivitet og deltagelse i samfundet. Men da synstabet som regel opstår ved øjenssygdom eller ulykker vil problematikken først komme til syne inden for sundhedsvæsenet på det regionale niveau (især på hospitaler), og der synes endnu ikke at være udviklet en procedure for koordination og samarbejde om rehabiliteringsforløb fra sygehussektoren og almen lægepraksis til opfølgning i kommunerne, der har hovedansvaret for rehabilitering.”

Rapporten munder ud i en række anbefalinger, der kan sikre, at nyblinde uanset alder bliver en del af den rehabiliteringsindsats, som de har åbenlyse krav på i et inkluderende samfund.